

Vespucius torridam zonam transitu. Hoc in primis, deprehendit Vespucius nobilis mathematicus, terram nusquam oceano (ut illi crediderūt) à nostra omnino interceptam, & trans torridam & ultra parallelum Capricorni in austrum non minori latitudine, quàm parallelus noster à Cancrī tropico abest extendi, ibiq; frequētem esse Aethiopum habitationem. Nec est hic quid dubij, facillimum est perito mathematico omni die sole radiante locorū obseruare latitudinem, quod ut & noctu fieri possit ambigit nemo. Est igitur illic temperata, cui Austrinus polus, ut nobis arcticus subleuatur. Et in eo tractu Antœci nostri sunt, contra omnium, qui unam tantum quartam habitari dixerunt, sententiam. Adde his caput septimum Alberti distinctionis primæ de natura locorū pulchrum admodum. Ecce, candide lector, ubi est oceanus ille nauigio insuperabilis, ubi exusta hæc zona nemini peruia?

Vetusta probatio. Vetusta uero probatio ex receptis authoribus facile sumitur, puta quod oceanus totam nostram habitabilem circumdans olim quaqueuersum eremigatus sit, & sola longæuitas & uetustas, quæ omnia consumit, huius rei interceptit memoriam. Nec credendum est nostro tempore reges Portugaliæ primos reperisse nauigationem in Indiam, in Callicut, in Aethiopiam, inque alios locos aut insulas, sed eam olim intermissam summa gloria & euentu incredibili memorati reges instaurarunt, multis maximisq; cū in occiduotum austrino pelago insulis repertis.

Plinius. Adsit igitur nobis Plinius Secundus libro secundo naturalis historię capite sexagesimo nono in ueteri, in recenti sexagesimo septimo, ex quo aperte colligimus oceanum à ueteribus nauigatum in occiduo, septentrione, ortu & meridie. Eius nonnulla exempla adducemus. Hanno Carthaginis potentia florente circumuectus à Gadibus ad finem Arabiæ, nauigationē eam prodidit scripto. Præterea Nepos Cornelius author est, Eudoxū quendā suæ ætate, cum Lathyrū regem fugeret, Arabico sinu egressum Gades usq; prouectū. Multo que ante eum Cælius Antipater uidisse se qui nauigasset ex Hispania in Aethiopiam cōmertij gratia. Idem Nepos de septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, C. Afranij in cōsulatu collegæ, sed tum Galliæ Proconsuli, Indos à rege Sueuorum dono datos, qui ex India cōmertij causa nauigantes, tempestatibus essent in Germaniam arrepti.

Eudoxus
Cælius Antipater,

De Eudoxo plura scribit Strabo libro secundo, & deinde.

Quod si Macrobius commentario suo secundo de somnio scipionis, & sui adhæsores hos legissent, qui longe ante tempora eorum scripserant, in hunc errorem & oceani & torridæ minime incidissent.

DE INTERVALLO AEQUIDISTANTIVM.

TEXTVS
PROCLI. Sed nec interualla circuloꝝ in toto orbe à se inuicem stata sunt. Verū pro sphaerarum descriptione ad hunc modum dispensari solent. Diuiso in sexaginta partis meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium sex interuallo describitur. Idem in alteram partem à solstitiali circulo sexagesimarum partium quinq; interuallo notatur. Aequator ab utroque Tropicorum sexagesimis quaternis distat. Brumalis circulus ab antarctico sexagesimis quinq;. Antarcticus à polo sexagesimis sex. Neq; tamen in omni plaga orbē eandem intercapedinem inter se seruant: Sed tropici ab Aequatore parem in omni inclinatione distantiam uendicant: Idem autem ab arcticis non parem per omnes horizontas, sed alibi minorem, alibi maiorem. Ita demū & arctici à polis non parem in quauis inclinatione distantiam seruant, sed alibi maiorem

Aiorē alibi minorem habent. Sphærę tñ omnes ad Græcię horizonta describunt.

IN hoc capite proclus docet more Græcorum distantias Circulorum ipsius Sphæræ, unde dicto citius Sphæræ compositio accipitur. Caput id totum per cōsimiles sententias authorū in sequentibus dilucidabit. In primis igitur animaduertendū, priscos Græcos circulum magnū bifariam distribuissē. Primo pro ipsius Sphæræ fabricatione in 60. æquas partes, hoc pacto. Primo in 12. deinde quamlibet in 5. De hac distributione & circularū distantijs pulchrè scribit Hyginus in suo poëtico astronomico lib. 1. cap. de Polo. In triginta (inquit) partes unumquodq; hemisphæriū diuiditur. Ita uti dimensio significari uideatur in tota sphaera per 60. partes factas. Deinde ab eodē principio Boreo sex partibus extracq; finitione sumptis, circulus ducit̄ cuius centrū ipse est polus finitus, qui

STOEFLERI
INTERPRE.
Prisci Græci
circulū bifariā
distribuerunt.
Circulus in 60.
Hyginus.

B circulus Arcticus appellatur, quod intra eū Arcturi simulacra ut inclusa perspicuntur. Quæ signa à nostris urfarū specie ficta, septentriones appellantur. Ab hoc circulo de reliquis partibus quinq; sumptis eodem centro, quo supra diximus, circulus ducitur, qui Therinos tropicos appellatur. Ideo quod Sol cum ad eum circulū peruenit, æstatem efficit eis, qui in aquilonis finibus sunt, hyemem autem eis, quos austrī flatibus appositos ante diximus. Præterea quod ultra eū circulum Sol nō transit, sed statim reuertitur, Tropicus est appellatus. Ab hac circuli significatione quatuor de reliquis partibus sumptis, ducitur circulus Aequinoctialis, à Græcis ἰσημερινός appellatus, ideo quod Sol cum ad eum orbem peruenit, æquinoctiū conficit. Hoc circulo facto, dimidia sphaeræ pars constituta respicitur. Ecōtrario item simili ratione à Noto polo sex partibus sumptis, ut supra de Boreo diximus, circulus ductus Antarcticus uocatur, quod contrariū ei circulo, quem Arcticon supra diffinimus. Hac diffinitione Sphæræ centroque poli qui Notus dicitur, quinq; partibus sumptis, circulus χερμερινός tropicus instituitur, à nobis hyemalis, à nonnullis etiam brumalis appellatus. Ideo quod Sol cum ad eum circulū peruenit, hyemem efficit, qui ad aquilonem spectant; æstatem aut̄ his, qui in austrī partibus domicilia constituerunt. Quanto enim abest longius ab illis qui in aquilonis habitant finibus, hoc hyeme maiore conflctantur. Aestatē autem his, quibus Sol appositus peruidetur. Itaque Aethiopes sub utroque orbe necessario fiunt. Ab hoc circulo ad æquinoctialem circulū, reliquæ fiunt partes quatuor. Ita quod Sol per octo partes sphaeræ currere uideatur. Huc usq; Hyginus.

Arcticus circulus.
Therinos tropicos.
Tropicos quare.
Aequinoctialis.
Isemrinus.

Antarcticos circulus.
Chimerinus, tropicus.

C Haud dissimilem sententiam habet Marcus Mani, libro 1. cap. 6. sic canens.

Mar. Mani.

Circulus ad Boream fulgentem continet Arcton,
Sexque fugit solidas à cœli uertice partis.
Alter ad extremi decurrens sydera Cancri,
In quo consumit phœbus lucemque moramque,
Tarda que per longos circumfert lumina flexus,
Aestiuum medio nomen sibi sumit ab æstu,
Temporis & titulo potitur, meta que uolantis
Solis, & extremos designat feruidus actus.
Et quinque in partes aquilonis distat ab orbe,
Tertius in mediâ mundi regione locatus,
Ingenti sphaera totum percingit olympum.
Parte ab utraque uidens axem, quo lumine phœbus,
Componit paribus numeris noctemque diemque,
Veris & autumnî, currens per tempora mixta,
Cum medium æquali distinguit limite cœlum,

K

Circuli distri-
butio in 360.

Quatuor & gradibus sua fila reducit ab æstu.
Proximus hunc ultra brumalis nomine cingens,
Ultima designat fulgentis lumina Solis,
Bisquæ iacet binis summotus partibus orbis.
Vnus ab his superest extremo proximus axi
Circulus, austrinas qui stringit & obsidet arctos,
Hic quoque hyemalem per partis quinque relinquit.
Et quantum à nostro sublimis cardine gyrus
Distat, ab aduerso tantundem proximus illi.

Nonnulli præterea circuli, eti-
am apud Græcos, distribuuntur
in 360. partes quas gradus ap-
pellant, puta zodiacus circulus
qui partitur in 12. signa, & unū-
quodque in 30. partes, & unaquæque
pars in 60. primas minutias &c.
quemadmodum Ptolemæus facit
dict. 7. & 8. Alma, ubi stellis fixis
tribuit Signa Gradus & mi-
nuta. Et idem tracta. 1. Quadri.

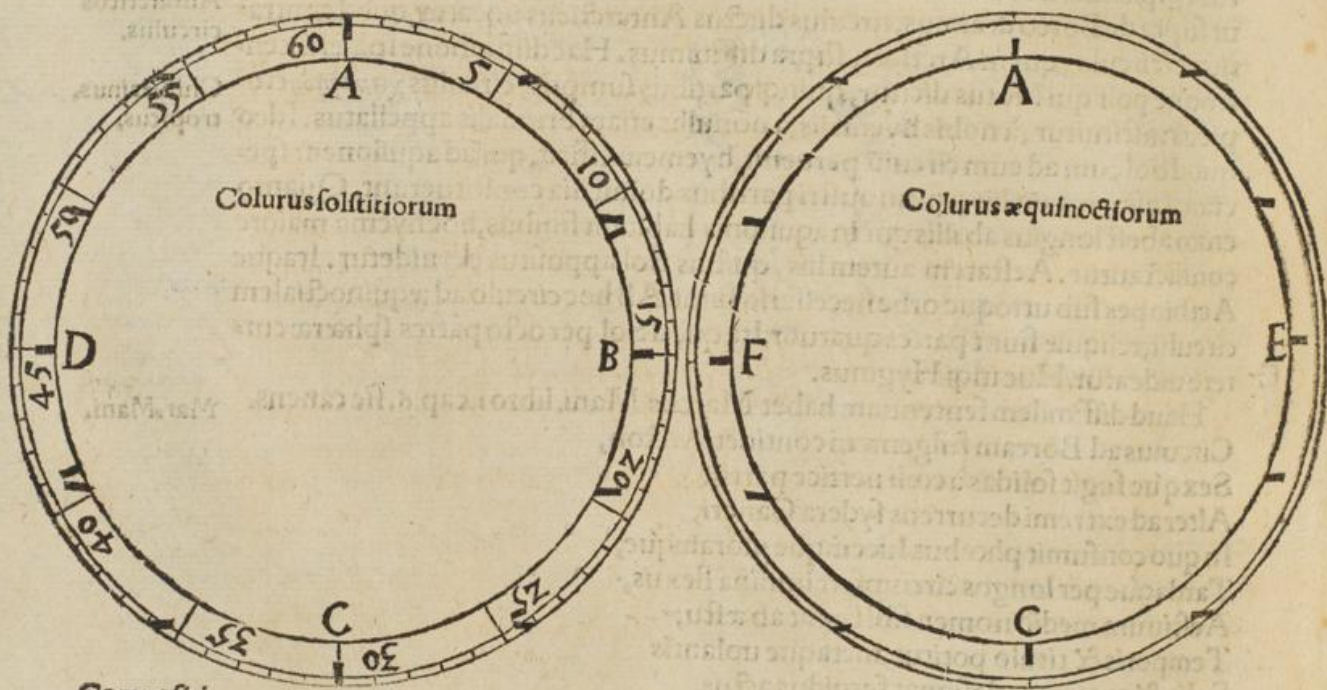
Senarius nu-
merus.

Scito hic ueteres physicos rerum perfectiones considerantes, plurimum custodisse Senariū numerum, ob id, quod est primus numerus perfectus. Iccirco in circulorum diuisionibus, modo usi sunt Sexagenario numero, quia ex decem Senarijs conflatur. Adde huius numeri nobilem comoditatem & usum. Nullus sanè numerus sub centū, ita aptus mathematicis partitionibus reperitur, sicut Sexagenarius. Partitur enim per 2. per 3. 4. 5. 6. 10. 12. 15. 20. 30. Modo usi sunt numero trecentenario sexagenario cōstante ex 60. Senarijs.

Latinorū fra-
ctio.

Latini uero frangunt circulos maiores in 360. partes aut gradus. Si habueris fractiones græcas & eas in latinas reducere optaueris, multiplica græcas per 6. & suscitabis latinas. In exemplo. Obijciuntur mihi sex partes græcanicæ cuiuspiam circuli distributi in 60. multiplico eas in 6. & habeo 36. latinas. Contra habitis partibus circuli secundum latinos distributi, si easdem per sex diuideris, emergent græcanicæ. Verbi gratia, Polus boreus in loco quopiam eleuatur 48. gradibus, diuido eos per sex & habeo in quotiente octo, quæ sunt partes circuli per sexaginta partiti.

COMPOSITIO SPHÆRÆ GRÆCANICÆ.

Compositio
sphære Græcæ.

Fabrica tres circulos (quos Armillas uocant) eiusdem quantitatis, quorum duos coluris, tertium æquatori dicabis. Vnum ex coluris solstittijs accommodandum distribue à puncto A signato in 60. æquas partes. Ducta tamen prius linea in eius medio, idque de reliquis circulis omnibus intelligendum est. Esto igitur A. polus Arcticus, à quo 15. partibus recensitis, adscribito B. literam, quartam circuli partem significantem. Rursus à polo A. supputa 30. partes, adijciturque C. notam polum Antarcticum in dicantem. Et iterum à polo A. 45. D litera ascripta significante aliam quartam circuli. Reliquum autem Colurum æquinoctijs inseruientem in quatuor dumtaxat partes secato, iunctis literis A. E. C. F. A. polū Arcticum, C. Antarcticū (sicut prædiximus) indicante, E & F, duabus quartis alligabunt.

Terium